

034

758

6.74 ΟΜΙΛΙΑΙ ΔΥΟ

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΚΟΛΙΑΤΣΟΥ

758
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

ΟΜΙΛΙΑ

ΡΗΘΕΙΣΑ ΕΝ Τῷ ΑΘΗΝΗΣΙΝ ΙΕΡῷ ΝΑῶ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ
Τῇ 2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1884

ΟΜΙΛΙΑ

ΡΗΘΕΙΣΑ ΕΝ Τῷ ΕΝ ΚΟΡΙΝΘῶ ΙΕΡῷ ΝΑῶ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
Τῇ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1884.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

1884

38

758
ΟΜΙΛΙΑΙ ΔΥΟ

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΚΟΛΙΑΤΣΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

ΟΜΙΛΙΑ

ΡΗΘΕΙΣΑ ΕΝ Τῷ ΑΘΗΝΕΙΝ ΙΕΡῷ ΝΑῶ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ
Τῇ 2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1884

ΟΜΙΛΙΑ

ΡΗΘΕΙΣΑ ΕΝ Τῷ ΕΝ ΚΟΡΙΝΘῶ ΙΕΡῷ ΝΑῶ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
Τῇ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1884.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
1884

ΟΜΙΛΙΑ

ΡΗΘΕΙΣΑ ΕΝ Τῷ ΑΘΗΝΗΣΙΝ ΙΕΡῷ ΝΑῶ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Τῇ 2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1884.

Ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ.

Ἐκαστος ἄνθρωπος κέκληται ὑπὸ τοῦ πανσόφου Θεοῦ πρὸς τι ἴδιον ἔργον, πρὸς ὃ ἔχει λαβὼν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ τὰς ἀπαιτούμενας δυνάμεις. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ ἔργον τοῦτο, πρὸς ὃ ἕκαστος κέκληται ὑπὸ τοῦ Ὑψίστου, καὶ οὐ τινος ἢ μὲν ἐκπλήρωσις ἐπάγεται τὴν ἀληθεῖ εὐδαιμονίαν τοῦ τε ατόμου καὶ τῆς ὅλης κοινωνίας, ἢ δὲ ὀλιγωρία καὶ παραμέλησις εἶναι ἡ αἰτία τῶν πλείστων δεινῶν καὶ τῆς κακοδαιμονίας τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦτο δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ὀρίσῃ.

Ἄν κατὰ ταῦτα εἰς πᾶν ἔργον ἀπαιτεῖται φυσικὴ δεξιότης καὶ κλησίς τις παρὰ Θεοῦ, πολλῶ μᾶλλον ἀπαιτεῖται δεξιὰ φύσις καὶ ἄνωθεν κλησίς πρὸς τὸ ὕψιστον καὶ πνευματικώτατον ἔργον, τὴν ιερωσύνην. Ἄλλ' ὅμως ἡ κλησίς εἰς τὴν ὑψηλὴν τῆς ιερωσύνης λειτουργίαν εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον δυσδιάγνωστος, ὅσῳ ὑψηλότερον εἶναι τὸ ἔργον τοῦ ιερέως παντὸς ἄλλου ἔργου. Διὸ μετ' ὅκνου καὶ εὐλαθείας μεγίστης ὀφείλει τις ν' ἀποδέχεται τὰ ὑψηλὰ τῆς ιερωσύνης καθήκοντα.

Τὸ δυσδιάγνωστον τῆς εἰς τὴν ιερωσύνην κλήσεως καὶ τὰ βαρέα καθήκοντα αὐτῆς ἀναλογιζόμενος, φόβῳ συνεχόμεν, ὅτε ἔμελλον ν' ἀναλάβω τὸ τῆς ιερωσύνης ἀξίωμα, καίπερ παιδιόθεν εἰς ταύτην ἀνατραφεὶς καὶ προπαρασκευασθεὶς. Ἀναμετρή-

σας δὲ τὰς πνευματικὰς μου δυνάμεις καὶ εὐρὼν ταύτας μόνον εἰς τὰ τοῦ πρεσβυτέρου καθήκοντα ὡπωσδήποτε ἐπαρκούσας, προεχειρίσθην εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ἐπιβαλὼν ἐμαυτῷ ὅρους καθίστωντας ἐκ τῶν προτέρων ἀδύνατον τὴν προαγωγὴν μου εἰς τὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀξίωμα, οὗ τινος τὰ ὑψηλὰ ποιμαντικὰ καθήκοντα ἐθεώρουν ὡς ὑπερβαίνοντα τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις. Ὡ πόσον εὐτυχῇ ἐθεώρουν ἐμαυτὸν ἐν τῷ σμικρῷ ἐκείνῳ κύκλῳ τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας μου; Ἀλλὰ φεῦ! Ἡ εὐδαιμονία ἐκείνη ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ᾧ γετο ἀπιοῦσα. Ὅντως θλιβερωτάτῃ ἐγένετό μοι ἡ δοκιμασία ἐκείνη· ἀλλ' οὕτως ἔδοξε τῷ Κυρίῳ.

Καὶ ἐν τοιαύτῃ δὲ θλιβερᾷ δοκιμασίᾳ διετέλουν ἐργαζόμενος κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων ἐν τῷ ἀφανεῖ μὲν ἀλλ' ἡσύχῳ ἐκείνῳ κύκλῳ, διδάσκων τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τοῦ πρεσβυτέρου λειτουργικὰ καθήκοντα ἐκτελῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς τούτου κύκλου τῆς ἐνεργείας ἀνηρπάσθην μετατεθείς εἰς ἕτερον κύκλον ἐνεργείας καὶ ἀνετέθη μοι ἡ ἡθικὴ καὶ διανοητικὴ ἐκπαίδευσις νέων προωρισμένων εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῇ πνευματικῇ ταύτῃ ἐργασίᾳ, εἰς ἣν ἄκων ἐτάχθην, ἐνόμιζον ὅτι εὗρον τὴν τελικὴν καὶ ὀριστικὴν λειτουργίαν, εἰς ἣν ἐκλήθην. Διὰ τοῦτο καὶ πᾶσαν ὑψηλοτέραν ἐκκλησιαστικὴν λειτουργίαν ἅμα προτεινομένην ἀπέκρουον, ὅση μοι δύναιμι.

Ἀλλὰ πῶς νῦν ἀπεδεξάμην τὸ ὑψηλὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, καίτοι ἐνόμιζον ὅτι αἱ δυνάμεις μου δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ βαρέα τοῦ λειτουργήματος τούτου καθήκοντα; « Ἡττημαι καὶ τὴν ἡτταν ὁμολογῶ ». Ἐπίμονοι παρακλησίαις καὶ προτροπαὶ σπουδαίων ἀνδρῶν βαρέως φερόντων τὴν κατάστασιν τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, οἵτινες τὴν ἐμὴν ἄρνησιν ἀπεκάλουν προδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πατρίδος, ἐμὲ δὲ μικροῦ δεῖν καὶ ὡς θεομάχον παρίστανον διὰ τὴν ἄρνησιν ταύτην, ἔπεισάν με ὅτι ἔχων ἀγαθὴν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας προαίρεσιν καὶ πεποιθώς εἰς τὴν θείαν ἀντίληψιν θέλω δυνηθῇ

ὥς ἱεράρχης νὰ προσθέσω ἔστω καὶ λιθάριόν τι σμικρὸν εἰς τὸ πνευματικὸν αὐτῆς οἰκοδόμημα.

Καὶ ἰδοὺ ἀγὰρ ὁ ἐν πρεσβυτέροις ἐλάχιστος διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύματος καταλέγομαι ἀπὸ σήμερον ἐν τοῖς ἱεράρχαις τῆς Ἐκκλησίας. Ὅποια κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμὴν πληροῦσι τὴν καρδίαν μου αἰσθήματα; Οὐδέποτε ἄλλοτε ἐπληρώθη ἡ ψυχὴ μου τοσαύτης συγκινήσεως. Οὐδέποτε ἄλλοτε τοσοῦτον ζωηρῶς παρέστησα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν καὶ σμικρότητα. Ἀλλ' ἔτι ζωηρότερον αἰσθάνομαι τὴν ἀσθένειαν καὶ σμικρότητά μου, ὅταν ἀναλογίζομαι τὸ μὲν τὰς πολλὰς καὶ τὴν ἐμὴν ἀξίαν καὶ δύναμιν ὑπερβαλλούσας ἐλπίδας καὶ προσδοκίας ὑμῶν, τὸ δέ, ὁποίας Ἐκκλησίας ἡ πνευματικὴ διοίκησις ἀνετέθη μοι. Ὡρίσθην νὰ ποιμάνω τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην, ἧς ἰδρυτὴς καὶ διδάσκαλος ἐγένετο ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος. Ἡ ἀναπαράστασις τῆς εἰκόνος τοῦ θεοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς καθίστησί με περίφοβον.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀκούω τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λέγοντός μοι ὅσα ἔγραφέ ποτε πρὸς τὰ ἤδη πνευματικά μου τέκνα, πρὸς τοὺς Κορινθίους· «Οὐ γὰρ ἔκρινα τοῦ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον» (Α΄ Κορινθ. β΄. 2.). Ὅφειλω ἄρα νὰ ἦμαι ὅλος ἀφωσιωμένος τῷ Χριστῷ, αὐτῷ μόνῳ καὶ οὐδενὶ ἄλλῳ ὑπηρετῶν. Τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ ὀφείλω νὰ φέρω ἐς αἰετὶ ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ νὰ ἀκολουθῶ αὐτῷ, λέγων μετὰ τοῦ Ἀποστόλου· «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. β΄. 20). Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ κυριεύῃ καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μου καὶ δὴ οὕτως ὥστε νὰ δύναμαι νὰ λέγω μετὰ τοῦ Ἀποστόλου· «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ» (Ῥωμ. η' 35);

Ἀκούω κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λέγοντός μοι ὅσα ἔγραφέ ποτε πρὸς τὰ ἤδη πνευματικά μου τέκνα, πρὸς τοὺς Κορινθίους· «Οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι» (Α΄ Κορ. α' 17). Ἐκλήθην

ἄρα ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ οὐχὶ ἵνα βαπτίζω, ἀλλ' ἵνα εὐαγγελίζωμαι. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἱεράρχου δὲν εἶνε μόνον τὸ τελεῖν τὰ μυστήρια, δι' ὧν μεταδίδεται τοῖς πιστοῖς ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἀλλὰ μάλιστα τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ μάλιστα ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐξάπλωσις τῶν σωτηρίων αὐτοῦ ἀρχῶν, ἀλλὰ μάλιστα ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς παντελοῦς σχεδὸν ἐλλείψεως κηρύγματος, πόσῳ ζωηρότερον πρέπει νὰ ἀναπολῇ εἰς τὴν μνήμην ὁ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἱεράρχης τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· « Οὐαὶ δέ μοι ἐστίν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι » (Α'. Κορινθ. θ'. 16).

Ναί, μεγάλην εὐθύνην ὑπέχει, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, « ὁ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐμπειπιστευμένος καὶ τῇ τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίᾳ τετιμημένος, ἂν μὴ διαγορεύῃ τῷ λαῷ τὰ πρακτέα » (ὁμιλ. Α'. εἰς τὴν πρὸς Τίτον ἐπιστολήν). Ἴνα δὲ προσηκόντως διδάσκη τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ὁ ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας δεῖται, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, οὐ μόνον πολλῆς ἐν τῷ λέγειν δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ συνεχοῦς σπουδῆς καὶ γυμνασίας (Περὶ ἱερως. λόγ. ε'). Ἰδίως δὲ ὀφείλει ὁ ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας νὰ προνοῇ περὶ τῆς θρησκευτικῆς τῶν νέων παιδείας, εἴτε ἀμέσως αὐτὸς εἴτε ἐμμέσως διὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν σπείρων ἐν ταῖς ἀπαλαῖς αὐτῶν ψυχαῖς τὸν σπόρον τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τρέφων αὐτὰς διὰ τοῦ γάλακτος τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Τὸ δὲ συμπράττειν καὶ συνεργάζεσθαι μετὰ τῶν διδασκάλων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς νεότητος καὶ ἐπ' εὐδαιμονίᾳ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, τοῦτο ὀφείλει ὁ ἱεράρχης νὰ θεωρῇ ὡς μέριμναν αὐτοῦ σπουδαιοτάτην.

Ἀκούω κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λέγοντός μοι ὅσα ἔγραφε ποτε πρὸς τὸν Τιμόθεον· « Χείρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει· μηδὲ κοινώνει ἀμαρτίαις ἄλλοτρίαις » (Α'. Τιμ. ε'. 22). Ἐν τῇ καταπτώσει τοῦ ἡμετέρου κλήρου μετὰ πόσου δέους ὀφείλει ὁ ἱεράρχης νὰ ἐπιθέτῃ τὰς χείρας ἐπὶ τοὺς μέλλοντας ἱεράσθαι, μετὰ πόσης δὲ σπουδῆς νὰ ἐργάζεται, ὅπως τὰς τοῦ

κλήρου τάξεις πληρώσωσιν ἄνδρες ὅπωςδὴποτε ἄξιοι τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν κλήσεως;

Ἀκούω κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λέγοντός μοι ὅσα ἔγραφέ ποτε πρὸς τὰ ἤδη πνευματικά μου τέκνα, πρὸς τοὺς Κορινθίους· « Ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγούς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα· παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς μιμηταί μου γίνεσθε » (Α'. Κορ. δ'. 15, 16). Ὡς πατὴρ ἄρα ὀφείλω νὰ ποιμαίνω τὰ ἤδη πνευματικά μου τέκνα. Ὡς πατὴρ πνευματικὸς ὀφείλω νὰ ἐπαγρυπνῶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐπανάγων εἰς τὸν Χριστὸν τοὺς ἀπ' αὐτοῦ ἀρισταμένους καὶ ἀποπλανωμένους, ἐνισχύων τοὺς ἐν τῇ πίστει σαλευομένους, ἐνθαρρύνων τοὺς ἐν τῇ ὁδῷ τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς βαδίζοντας, διαλύων τὰς ἀμφιβολίας, ἐκριζών τὰς προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας, ἐξομαλύνων τὰς ἔριδας καὶ διχοστασίας, ἀναζωπυρῶν τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, παραμυθούμενος τοὺς τεθλιμμένους καὶ ἀνακουφίζων τοὺς δυστυχοῦντας. Ὡς πατὴρ ὀφείλω νὰ ἐκφωνῶ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου· « Τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ » (Β'. Κορινθ. ια'. 29.); Ὡς πατὴρ ὀφείλω νὰ λέγω μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου· « Τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα » (Α'. Κορ. θ'. 22). Ὡς πατὴρ ὀφείλω νὰ ἦμαι ἕτοιμος καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν νὰ θύσω ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου μου, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ ἀρχιεπίμενος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγοντος· « Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων ».

Καθόλου δ' εἰπεῖν ὡς ποιμὴν ὀφείλω νὰ προνοῶ περὶ μορφώσεως εὐσεβῶν καὶ ἐναρέτων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ χρηστῶν πολιτῶν πειθομένων τοῖς νόμοις τῆς πολιτείας καὶ ἐκτελούντων προθύμως καὶ κατὰ συνείδησιν τὰ τε θρησκευτικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ αὐτῶν καθήκοντα.

Ταῦτα εἶναι, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, τὰ καθήκοντα, ἅπερ ὡς ποιμὴν ὀφείλω νὰ ἐκτελέσω· καθήκοντα βαρέα καὶ ὑψηλὰ, ὧν

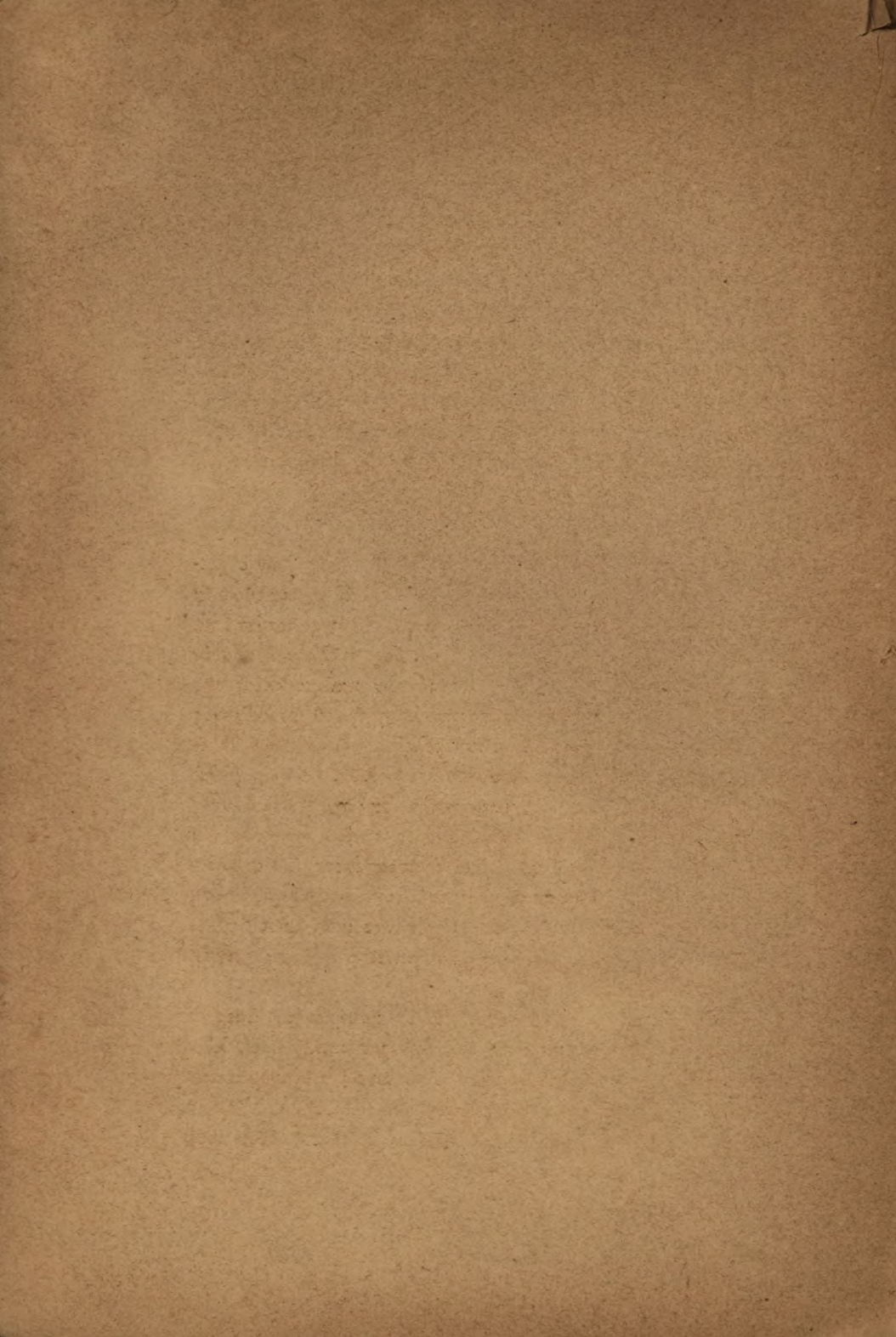
ἡ ἀκριβὴς ἐκπλήρωσις ἀπαιτεῖ πολλὰς καὶ μεγάλας ἀρετάς. Ἄν δὲ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ θεὸς Παῦλος, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους ἔλεγε· «Καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῶ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς» (Α΄ Κορ. 6΄. 3.), τί νὰ εἶπω ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος; Θέλω ἄρᾳ γε δυνηθῆ νὰ συνεκφωνήσω μετ' αὐτοῦ· «Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσμαί, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα» (Β΄ Τιμ. 4΄. 7); Ἐγὼ οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδε. Τοῦτο μόνον γινώσκω ὅτι ἄπτομαι τοῦ δυσχερεστάτου τούτου ἔργου ἔχων ἀγαθὴν μὲν προαίρεσιν, ἐλαχίστην δὲ δύναμιν. Ὅ,τι δὲ ἐνισχύει με κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην εἶναι τὸ μὲν ἡ ἐλπίς, ὅτι ἐν τῷ δυσχερεστάτῳ ἔργῳ μου θέλω τύχει τῆς προθυμίας καὶ ἀγάπης τῶν πνευματικῶν μου τέκνων, τῶν φιλτάτων Κορινθίων, οἵτινες ἔσονται μοι, ὡς λέγει ὁ θεὸς Παῦλος, δόξα καὶ χαρὰ καὶ καυχήσεως στέφανος (Α΄ Θεσσ. β΄. 19, 20)· μάλιστα δὲ ἡ πεποιθήσις εἰς τὴν θείαν χάριν τὴν τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσιν καὶ ἀναπληροῦσιν τὰ ἐλλείποντα ἐν πᾶσιν ἐκείνοις, οἵτινες ἐν πλήρει συναισθήσει τῆς σμικρότητος αὐτῶν ἐπικαλοῦνται τὴν ἀντίληψιν αὐτῆς ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας.

Μέλλων δὲ ὅσον οὕτω ν' ἀπέλθω εἰς τὴν θείῳ βουλήματι κληρωθεῖσάν μοι ἐκκλησιαστικὴν παροικίαν, ὑπὲρ ἧς ὀφείλω ν' ἀφιερῶσω τοῦ λοιποῦ ἀπάσας τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις, θεωρῶ καθήκον μου ἀπαραίτητον ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ στιγμῇ καὶ ἐνώπιον τῆς σεμνῆς ταύτης ὁμηγύρεως ν' ἀποχαιρετίσω τὴν γενέτειράν μου ταύτην γῆν, ἐν ἣ τὸ πρῶτον εἶδον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, τοὺς συγγενεῖς, τοὺς φίλους, τοὺς συμπολίτας, τοὺς συναδέλφους, πάντα τὰ πνευματικά μου τέκνα, πάντας ὑμᾶς.

Χαῖρε, ὦ κλεινὴ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, ἐστία τῶν φώτων ἐν τε τῇ ἀρχαίᾳ καὶ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι, καὶ κέντρον πολιτικὸν καὶ πνευματικὸν τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ. Χαῖρε ἡ τῶν Ἀθηνῶν πόλις ἡ γεννήσασά με καὶ ἐκθρέψασα. Χαῖρε ἡ πόλις ἡ περι-κλείουσα τὰ ἱερὰ ὅσα ὄντων προσφιλεστάτων. Χαίρετε συγ-

γενεῖς καὶ φίλοι καὶ μὴ παύσησθε μνημονεύοντές μου ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν, ὡς οὐδ' ἐγὼ παύσομαι ποτε εὐχὰς καὶ δεήσεις ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τὸν Κύριον ἀναπέμπων. Χαίρετε πνευματικὰ τέκνα, ἅπερ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἱερῶν τῆς χριστιανικῆς πίστεως μυστηρίων ἐγέννησα καὶ ἐξέθρεψα. Χαίρετε ἀδελφοὶ συμπρεσβύτεροι καὶ συλλειτουργοί, μεθ' ὧν πολλάκις συνανύψωσα ἐνταῦθα χεῖρας ἰκέτιδας πρὸς τὸν Ὑψιστον. Χαίρετε φίλοι καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, μεθ' ὧν μέχρι τοῦδε συνηγωνίσθην τὸν κοινὸν πνευματικὸν ἀγῶνα, ὃν μέλλω νῦν ν' ἀγωνισθῶ ἀλλαχοῦ καὶ ὑπὸ ἄλλον τύπον. Χαίρετε ἀπάξάπαντες. Καίπερ ἀποχωριζόμενος ἀφ' ὑμῶν σωματικῶς, ἔσομαι πνευματικῶς πάντοτε μεθ' ὑμῶν (Κολοσ. β'. 5). Χαίρετε. Ἐπικαλούμενος δὲ τὰς πρὸς τὸν Ὑψιστον εὐχὰς ἀπάντων ὑμῶν, ὅπως ἐνισχύσῃ με ἐν τῷ νέῳ πνευματικῷ βίῳ, εὐχομαι καὶ ἐγὼ, ὅπως ὁ Κύριος ἐπιδαψιλεύῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν ἀγαθόν. Εὐλογῶν δὲ ὑμᾶς ἐκ μέσης καρδίας ἐπιφωνῶ τό :

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ

ΡΗΘΕΙΣΑ ΕΝ Τῷ ΕΝ ΚΟΡΙΝΘῷ ΙΕΡῷ ΝΑῶ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
Τῇ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1884.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, χαίρετε.

Μετὰ βαθείας συγκινήσεως παρίσταμαι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον, ἀναλαμβάνων τὰ ποιμαντικὰ καθήκοντα, ἅπερ θεία εὐδοκία ἐκλήθην νὰ ἐκπληρώσω ἐν τῇ πόλει καὶ τῇ Ἐπαρχίᾳ ταύτῃ. Ἡ δὲ συγκίνησις γίγνεται τοσούτῳ μείζων, ὅσῳ μᾶλλον ἀναλογίζομαι τό τε ὕψος ὧν ἀνέλαβον καθηκόντων καὶ τὸ κλέος τῆς πόλεως ταύτης, ἐν ἣ ἅλαι ποτὲ ἠκούσθη ἡ τοῦ ιεροβάμονος Παύλου ἱερὰ φωνή, ἥτις μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων θέλει ἀντηχεῖ ἐκ τῶν δύο ἀθανάτων αὐτοῦ ἐπιστολῶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ταύτην πιστευθέντος ἱεράρχου, ὃν ἐγὼ νῦν διαδέχομαι, ἀνδρὸς πράου καὶ ἐναρέτου καὶ σεβαστοῦ, ἐν τῷ ἐμῷ μὲν οἴκῳ ἀνατραφέντος καὶ συλλειτουργοῦ γενομένου τοῦ μακαρίου πατρός μου, ἐπὶ μακρὰ δ' ἔτη θεοφιλῶς ποιμάναντος ὑμᾶς καὶ διὰ τῶν πατρικῶν αὐτοῦ εὐλογιῶν καταστέψαντος, οὐκ ὀλίγον συγκινεῖ με ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ.

Ἀληθῶς, ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ, τὰ μὲν καθήκοντα, ἅπερ ἐν τῇ εὐκλείᾳ ταύτῃ ἀρχιεπισκοπῇ ἐκλήθην νὰ ἐκπληρώσω, λίαν ὑψηλὰ καὶ πάνυ βαρέα εἶναι, λίαν δ' ἀσθενεῖς αἰσθάνομαι τὰς δυνάμεις μου πρὸς ἀκριβῆ αὐτῶν ἐκπλήρωσιν. Ἀλλ' ὅμως ἔνθεν μὲν ἀκούων τῆς φωνῆς τοῦ Κυρίου λέγοντος ὅτι ποτὲ

πρὸς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον εἶπεν· « Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται » (Β', Κορινθ. ιβ'. 9), ἔνθεν δὲ πεπειθῶς ὅτι καὶ ἐπ' ἐμὲ θέλει ἐπισκηνώσῃ ἡ τοῦ Χριστοῦ αὕτη δύναμις ἡ ἐν ἀσθενείᾳ τελειουμένη, ἄπτομαι τοῦ ἀνατεθέντος μοι ποιμαντικοῦ ἔργου.

Σὺ δέ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ διὰ τῆς Σῆς χάριτος πολλάκις ἐνισχύσας με ἐν ταῖς ὑπὲρ τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας Σου ἐνεργείας μου, ἐνίσχυσόν με καὶ ἐν τῷ νέῳ τούτῳ ποιμαντικῷ ἔργῳ, ὅπερ τῇ Σῇ εὐδοκίᾳ ἀνέλαβον. Ποίησον, ὅπως ἀγωνισθῶ τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν πρὸς δόξαν τοῦ θεοῦ Σου ὀνόματος. Ποίησον, ὅπως δυνηθῶ νὰ κηρύττῳ καρποφόρως τὴν σοφίαν Σου καὶ νὰ ἐκπληρῶ ἀπροσκόπτως καὶ ἀπροσωπολήπτως ἅπαντα τὰ ποιμαντικά μου καθήκοντα. Φώτισον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν οὗπερ ἐπίστευσάς μοι πνευματικοῦ ποιμνίου, ἵνα ὁ ὑπ' ἐμοῦ κηρυττόμενος λόγος Σου γένηται ἐν αὐτῷ « πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον » (Ἰωάν. δ'. 14). Πάτερ ἅγιε, ἀγιάσον ἡμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ Σου (Ἰωάν. ιγ'. 17).

Παριστάμενος δὲ νῦν τὸ πρῶτον ἐνώπιον ὑμῶν, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ, αἰσθάνομαι τίνα ἐρώτησιν σιωπηλῶς ἀποτείνετε πρὸς με. Νομίζω ὅτι ἅπαντες ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ ἐνδομύχως ἐρωτᾶτέ με· τί ἄρα πρέπει ἡμεῖς νὰ προσδοκῶμεν παρὰ σου; Εἰς τὴν εὐλογον ταύτην ἐρώτησιν ὑμῶν θέλω δώσει σαφῶς καὶ εἰλικρινῶς τὴν προσήκουσαν ἀπόκρισιν. Ἀλλ' ἐν ᾧ θέλω εἰπεῖ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην τί ἐπαγγέλλομαι νὰ παράσχω ὑμῖν, δικαιоῦμαι κἀγὼ νὰ ἐκφράσω εἰλικρινῶς καὶ σαφῶς εὐθὺς σήμερον τὰς εὐλόγους ἀξιώσεις, ἃς ἔχω παρ' ὑμῶν.

Τί ἄρα ὀφείλω νὰ πράξω πρὸς ὑμᾶς, τί δὲ ὑμεῖς ὀφείλετε νὰ πράξετε;

Ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ χριστιανικῆς κοινότητος, ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος, ὁ θεὸς Παῦλος, γράφων πρὸς τὰ πνευματικά αὐτοῦ τέκνα, πρὸς τοὺς προγόνους ὑμῶν Κορινθίους, ἔλεγεν· « Οὐκ ἀπέστείλέ με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ'

εὐαγγελίζεσθαι » (Α'. Κορινθ. α'. 17) καὶ « Οὐαὶ δέ μοι ἐστίν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι » (αὐτόθι θ'. 16). Κυριώτατον ἄρα καθήκον μου θεωρῶ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τὸ κηρύττειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἴτε δημοσίᾳ εἴτε κατ' ἰδίαν. Τὸ καθήκον δὲ τοῦτο θέλω σπουδάσει νὰ ἐκτελῶ, ἐφ' ὅσον ὁ Κύριος διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ παρέχει μοι τὴν πρὸς τὸ ὑψίστον τοῦτο ἔργον δύναμιν. Θέλω ἄρα διδάσκει ὑμᾶς οὐχὶ τὸν ἀνθρώπινον λόγον καὶ τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν, τὴν κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ κατὰ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου διηλεκτικῶς μεταβαλλομένην, ἀλλὰ τὴν θεϊαν σοφίαν, τὸν αἰδίον τοῦ Θεοῦ λόγον, τὸν ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ἐνανθρωπήσαντα καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἀποκαλυφθέντα, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, καὶ κατὰ ταύτην τὴν σοφίαν, θέλω πάντες ὑμεῖς, τὰ πνευματικὰ μου τέκνα, νὰ ῥυθμίσητε τὸν βίον ὑμῶν καὶ νὰ ποιήσητε αὐτὸν μακάριον καὶ εὐδαίμονα. Ὅθεν κηρύττων μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τὸν ἐνανθρωπήσαντα λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἡμῶν σταυρωθέντα καὶ ταφέντα, καὶ διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως αὐτοῦ νικήσαντα τὸν θάνατον καὶ τὴν τῆς ἁμαρτίας δύναμιν, θέλω σπουδάσει νὰ διεγείρω ἐν ταῖς καρδίαις τοῦ ποιμνίου μου τὴν εἰς τὸν Σωτῆρα ζῶσαν πίστιν, τὴν πίστιν τὴν ἐν τῷ βίῳ δι' ἀγάπης ἐνεργουμένην. Ναί, θέλω κηρύττει, ὡς ὁ ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τὰ πνευματικὰ αὐτοῦ τέκνα, πρὸς τοὺς προγόνους ὑμῶν Κορινθίους, « Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἑλλήσι δὲ μωρίαν » (Α'. Κοριθ. α' 23). Διότι ἐν τῷ ἐσταυρωμένῳ Ἰησοῦ Χριστῷ ἀπεκαλύφθη καὶ ἐνηνθρώπησεν αὐτὴ ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία καὶ δύνάμεις. Ὁ ἐσταυρωμένος εἶναι σκάνδαλον καὶ μωρία μόνον εἰς τοὺς ἀπίστους, εἰς δὲ τοὺς πιστοὺς εἶναι κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον « Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία » (αὐτόθι 24). Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἀληθὴς ἀνθρωπίνη σοφία οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἁκτὶς τῆς θείας σοφίας καὶ τοῦ αἰδίου Λόγου, ὅστις ἐνηνθρώπησεν ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου.

Μόνον δὲ ἡ ἀνθρωπίνη ἐκείνη σοφία ἡ ἐπιλανθανομένη τῶν ὁρίων τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου καὶ τῆς ἀτελείας τῆς ἐν τῷ γίγνεσθαι διατελούσης καὶ οὐδέποτε τελειουμένης ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης, ἥτις κατὰ μικρὸν ἀναπτυσσομένη, δὲν ἀνήχθη ἔτι εἰς τὴν τελειότητα ἐκείνην, ἐν ᾗ διάκειται ἀρμονικῶς πρὸς τὴν θείαν σοφίαν, μόνον ἢ ψευδώνυμος αὕτη ἀνθρωπίνη σοφία ἀντίκειται εἰς τὴν θείαν σοφίαν τὴν ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ εἰς τὸν κόσμον ἀποκαλυφθεῖσαν. Ὅθεν ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ἱκανοποιεῖ μὲν ὅπωςδῆποτε τὴν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος σπουδὴν πρὸς γνῶσιν τῆς ἀληθείας, δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ ποιήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐντελῶς εὐδαίμονα καὶ ἐντελῶς μακάριον. Διότι ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια εἰς ἑαυτὴν ἐγκαταλιμπανομένη οὐ μόνον εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν δὲν δύναται ν' ἀναχθῇ, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸν τὸν ὑπὸ τὰς αἰσθήσεις ὑποπίπτοντα κόσμον δύναται ἐντελῶς νὰ γνωρίσῃ. Τὴν δὲ τοιαύτην εὐδαιμονίαν καὶ μακαριότητα δύναται νὰ παράσχῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου μόνη ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, ἡ θρησκεία τῆς αἰδίου ἀληθείας, ἡ προτιθεμένη νὰ ἐξομοιώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ὑπέρτατον Ὄν διὰ τῆς μετὰ τοῦ ὑπερτάτου τούτου πνεύματος κοινωνίας, ἐν ᾗ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ ἱκανοποιεῖ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς πείναν καὶ δίψαν, ἀπολαύουσα παντὸς πνευματικοῦ ἀγαθοῦ καὶ εὐρίσκουσα τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἀνάπαυσιν ἐκ τῆς τύρβης καὶ τῶν ἀνιαρῶν μεριμνῶν τοῦ ἐπιγείου βίου.

Τοιαύτην ἀνάπαυσιν καὶ μακαριότητα ἐπαγγέλλεται ὁ Σωτὴρ ἡμῶν λέγων· « Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς » (Ματθ. ια'. 28). Τὴν τοιαύτην τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀνάπαυσιν παρέσχεν ὁ Σωτὴρ διὰ τε τῆς οὐρανοῦ αὐτοῦ διδασκαλίας, τῆς ἱκανοποιούσης τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας καὶ τοὺς πόθους τῆς ψυχῆς ἡμῶν, καὶ διὰ τῆς ἀνυπερβλήτου ἀγάπης, ἣν ἔδειξε πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὑπομείνας τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ φοβερόν καὶ ἀτιμωτικόν θάνατον. Ταύτην τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀγάπην τοῦ Σωτῆρος θέλω

κηρύττει πρὸς ὑμᾶς σπουδάζων δι' αὐτῆς νὰ ἐλκύσω ὑμᾶς πρὸς τὸν Σωτῆρα. Τὸ ποιμαντικόν μου ἔργον θέλει εἶναι ἐνδει-
ξεις τῆς διακονούσης ἀγάπης μου, ἣν οὐδέποτε θέλω ἀρνηθῆ
πρὸς ὑμᾶς ἕτοιμος ὢν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ὑμῶν καὶ αὐτὴν τὴν
ζωὴν μου νὰ θυσιάσω, μιμούμενος, ὅση μοι δύναιμι, τὴν ἀγά-
πην τοῦ Ἀρχιποίμενος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μνημονεύων
τῶν λόγων αὐτοῦ· « Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ
καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. Ὁ μι-
σθωτὸς δὲ καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσι τὰ πρόβατα ἰδία,
θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα καὶ φεύγει
καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα. Ὁ δὲ μι-
σθωτὸς φεύγει ὅτι μισθωτὸς ἐστι, καὶ οὐ μέλλει αὐτῷ περὶ τῶν
προβάτων. Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ
γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν· καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ
γινώσκω τὸν πατέρα καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προ-
βάτων » (Ἰωάν. ἐ. 11—15).

Ἡ διακονοῦσα αὕτη ἀγάπη μου πρὸς ὑμᾶς, ὧ φίλτατα τέκνα,
θέλει ἐκδηλωθῇ πολλάκις ἐν τῷ ποιμαντικῷ μου ἔργῳ ὡς ἀγῶν
καὶ πάλη, ἀλλ' ἀγῶν καὶ πάλη οὐχὶ καθ' ὑμῶν, ὥστε ἀπ'
ἀλλήλων νὰ διαστώμεν, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ μετὰξὺ ὑμῶν καὶ
ἐμοῦ χάσμα ἀνυπέρβλητον (μὴ γένοιτο!), ἀλλὰ μεθ' ὑμῶν
κατὰ τοῦ χειρίστου πολεμίου ἡμῶν τοῦ ἐπιφέροντος ὄλεθρον οὐ
μόνον πρόσκαιρον, ἀλλὰ καὶ αἰώνιον, τοὔτέστι κατὰ τῆς ἐν ἡμῖν
ἀμαρτίας. Ὅφειλω ἄρα ἕκαστον ὑμῶν, κληρικὸν ἢ λαϊκόν,
πλούσιον ἢ πένητα, μέγαν ἢ μικρόν, νὰ ὀδηγῶ εἰς τὴν συναί-
σθησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀμαρτίας τῆς φανεραῆς ἢ τῆς κεκρυμμέ-
νης, ἣν θέλω δυνηθῆ ν' ἀνακαλύψω. Ὅφειλω νὰ μὴ παραβλέ-
πω μηδὲν ἀμάρτημα παρ' οὐδενὶ ἐξ ἰδιοτελείας ἢ ἐκ φόβου
ἐμῆς βλάβης ἢ ἐχθρας ἐνώπιον οὐδενός. Ὅφειλω νὰ κηρύττω
δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν μετάνοιαν καὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἐξομολό-
γησιν, ὅπως δυνηθῶ νὰ ἐπενέγκω ἐν τῷ πνευματικῷ ποιμνίῳ
μου ἠθικὴν τινα διόρθωσιν. Ὅφειλω νὰ ἐλέγχω καὶ καυτηριά-

ζω τὴν ἁμαρτίαν, ὡς καυτηριάζει ὁ ἱατρὸς τὸ πάσχον μέλος τοῦ σώματος πρὸς θεραπείαν αὐτοῦ. Ὁ ἔλεγχος καὶ ὁ καυτηριασμός τῆς ἁμαρτίας εἶναι καθήκον ἐπιβαλλόμενόν μοι ὑπὸ τῆς διακονούσης ἀγάπης τοῦ ποιμαντικοῦ μου λειτουργήματος πρὸς σωτηρίαν τοῦ ποιμνίου.

Ἄλλοτε δὲ καθήκον τῆς διακονούσης ἀγάπης τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου μου εἶναι τὸ συμμετέχειν ἐν πάσῃ περιστάσει τοῦ βίου ὑμῶν εἴτε φαιδρᾶ εἴτε πενθίμῳ. Ὅθεν θεωρῶ καθήκον, ὡς ἐθεώρει καθήκον ἑαυτοῦ ὁ θεὸς Παῦλος, τὸ «χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίειν μετὰ κλαίωντων» (Ῥωμ. ιβ'. 15). Πᾶσαν εὐτυχίαν παρὰ Θεοῦ ὑμῖν χορηγουμένην θέλω θεωρεῖ ὡς ἰδίαν μου εὐτυχίαν, τὴν χαρὰν ὑμῶν χαρὰν μου, τὴν λύπην ὑμῶν λύπην μου, τὸ δὲ (ὁ μήποτε γένοιτο) προσγιγνόμενον ὑμῖν κακὸν θέλω ἐκλαμβάνει καὶ ὡς ἰδίον ἐμοῦ κακόν, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὅ,τι ποτ' ἔλεγε πρὸς τοὺς προγόνους ὑμῶν Κορινθίους ὁ πρῶτος τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἰδρυτής, ὁ θεὸς Παῦλος· «Τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι» (Β'. Κορινθ. ια'. 29); καὶ «Ἐλεύθερος ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἑμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω» (αὐτόθ. Α'. θ'. 19); καὶ «Ἡ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ» (αὐτόθι 2.). Καὶ καθόλου τὴν ἰδίαν ὑμῶν πατρίδα θέλω ἔχει καὶ ἰδίαν ἐμοῦ ἐν τε ταῖς εὐτυχίαις καὶ ταῖς συμφοραῖς αὐτῆς. Ὅφειλω προσέτι νὰ δεικνύω ὑμῖν πῶς δύνασθε νὰ ποιήσητε τὸν ἱερὸν τοῦ γάμου δεσμὸν ἐν Χριστῷ εὐδαίμονα καὶ πῶς δύνασθε νὰ πληρώσητε τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν τοῦ ἱεροῦ τούτου μυστηρίου. Ἐὰν δὲ τυχὸν εἰσερπύσῃ ἐν τῷ οἴκῳ ὑμῶν ἀνωμαλία τις καὶ δυσαρμονία, θέλω σπουδάζει διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ τὰ αἴτια τοῦ κακοῦ τούτου ὑποδεικνύων ὑμῖν, νὰ ἐπαναφέρω εἰς τὸν οἶκον ὑμῶν τὴν διαταραχθεῖσαν ἁρμονίαν, ἥτις εἶναι ὁ ἀπαραίτητος καὶ κυριώτατος ὅρος τῆς ἐν τῷ οἴκῳ εὐδαιμονίας. Θέλω δὲ ἐπαγρυπνεῖ ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ μετὰ τῶν τῆς πολιτείας συνεργαζόμενος λειτουργῶν

ὕπερ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις θρησκευτικῆς ἀγωγῆς καὶ χριστιανικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων ὑμῶν, ἵνα ἡ νέα γενεὰ ἡ μέλουσα νὰ διαδεχθῇ ὑμᾶς ἀνατραφῇ καὶ ἀναπτυχθῇ ἐν τῇ χριστιανικῇ εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ, ὧν ἐμφορούμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν διεπράξαντο μεγάλα καὶ θαυμαστά καὶ ἐδόξασαν καὶ ἐλάμπρυναν τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Ἐν δὲ ταῖς θλιβεραῖς καὶ πενθίμοις τοῦ βίου ὑμῶν περιστάσεσι θέλω παρίστασθαι ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν παρήγορος, ὑπομιμνήσκων τὰς περὶ αἰδίου ζωῆς καὶ ἀναστάσεως ἐπαγγελίας τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας, « Ἵνα μὴ λυπηθῇτε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα » (Α΄. Θεσαλ. δ' 13). Ἐνὶ δὲ λόγῳ, ὀφείλω νὰ διδάσκω ὑμᾶς τίνα μὲν ὡς χριστιανοὶ καὶ μέλη πιστὰ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας ἔχετε νὰ ἐκπληρώσητε πρὸς ταύτην καθήκοντα, τίνα δὲ ὡς ἐλεύθεροὶ πολῖται πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ τὸ ἔθνος.

Καὶ τὰῦτα μὲν ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἶναι ὅσα θέλω σπουδάσει τὸ ἐπ' ἐμοὶ νὰ παράσχω ὑμῖν τῇ θεῇ συνάρσει. Τί δὲ ὀφείλω νὰ ἀπαιτῶ παρ' ὑμῶν ἀντὶ τούτων ἀπάντων;

Προσερχόμενος πρὸς ὑμᾶς μετὰ καρδίας ἀληθινῆς καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, μετὰ καρδίας πλήρους ποιμαντικῆς ἀγάπης, εὐχομαι ἵνα καὶ ὑμεῖς ἔχητε υἱικὴν πρὸς με ἀγάπην ἢ μᾶλλον εὐχομαι ἵνα δυνηθῶ νὰ ἐλκύσω καὶ διατηρήσω τὴν τοιαύτην πρὸς ἐμὲ ἀγάπην ὑμῶν καὶ πεποιθήσιν, ὅπως δι' αὐτῶν κατορθώσω νὰ ὁδηγήσω ὑμᾶς εἰς τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν καὶ τὴν μακαριότητα. Θέλω δὲ σπουδάσει ἐν τῷ ποιμαντικῷ μου λειτουργήματι νὰ προσκλήσωμαι τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ὅπως κερδίσω τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν. Ἡ πανηγυρικὴ αὕτη ὑπόδοχή, ἥς ἀξιοῦμαι παρ' ὑμῶν σήμερον, ὅτε τὸ πρῶτον παρίσταμαι ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν, εἶναι οἷον εἰς ἀρχαῶν τῆς πρὸς ἐμὲ μελλούσης ἀγάπης τοῦ προσφιλοῦς μοι τούτου ποιμνίου. Εὐχαριστῶν δ' ὑμῖν ἐκ μέσης ψυχῆς καὶ καρδίας ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ ταύτῃ, λέγω πρὸς ὑμᾶς ὅτι ποτὲ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, « Μείνετε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ (Ἰωάν. ιε' 9). Παρακαλῶ

δὲ ὑμᾶς, ὧς προσφιλές μοι ποίμνιον, ἵνα μὴ ἀποσύρῃς τὴν πρὸς ἐμὲ ταύτην ἀγάπην σου. Διατηροῦντες δὲ τὴν πρώτην ταύτην ἀγάπην πάντοτε ἀκμαίαν, θέλετε ὁδηγεῖσθαι ὑπ' ἐμοῦ δι' αὐτῆς πρὸς τὸν Σωτῆρα, οὗτινος τὸ Εὐαγγέλιον θέλω κηρύττει ὑμῖν καὶ τὰ μυστήρια θέλω τελεῖ. Γινώσκω, ὧς προσφιλές μοι ποίμνιον, καὶ χαίρω ἐπὶ τούτῳ ὅτι προθύμως προσέρχεσαι εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς καὶ μεταλαμβάνεις τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Ἄλλ', ὅταν προσέρχῃσαι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου, πράττε τοῦτο οὐχὶ ἐξ ἀπλῆς συνηθείας, ἀλλὰ μετ' ἐσωτερικῆς εὐλαβείας καὶ μετὰ τοῦ ἱεροῦ πόθου, ἵνα μυηθῇς ἐκάστοτε βαθύτερον εἰς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν τὰ μυστήρια, ἀκροώμενος μετὰ προσοχῆς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅστις πρέπει νὰ εἰσδύῃ εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας σου. Ἐξερχόμενος δὲ ἐκ τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ, πίστευε ὅτι οὐδὲν μεσότοιχον, οὐδεὶς φραγμὸς χωρίζει τοῦτον ἀπὸ τοῦ βίου σου. Ὁ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ σπαρεῖς λόγος τοῦ Θεοῦ εἰσδύων καὶ ἀναπτυσσόμενος ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, πρέπει νὰ ἐκδηλωθῇ ἐν τῷ ὑμετέρῳ βίῳ παράγων καρπὸν ἐκτονταπλασίονα. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ ἀρμύζει εἰς πᾶσαν τοῦ βίου περίστασιν· διότι εἰς μὲν τὸ φαιδρὸν φῶς τῆς χαρᾶς παρέχει τὴν προσήκουσαν λάμψιν, εἰς δὲ τὸ βαθύ σκοτός τῶν παθημάτων διαχέει τὰς ἰλαρὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἐκαστος ὑμῶν ὀφείλει νὰ ποιήσῃ καὶ τὴν καρδίαν καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ ναὸν τοῦ Θεοῦ, λατρεύων μὲν αὐτῷ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, διάγων δὲ κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἀνατρέφων δὲ χριστιανικῶς τὰ ἴδια τέκνα καὶ παριστῶν τὴν ἀγάπην τὴν συνδέουσαν αὐτὸν πρὸς τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα ὡς ἀπαύγασμα τῆς ἀγάπης, δι' ἧς ὁ οὐράνιος νυμφίος, ὁ Χριστός, συνδέεται πρὸς τὴν ἐπὶ γῆς νύμφην αὐτοῦ, τοὔτέστι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν (Πρὸβλ. Ἐφεσ. ε'. 25). Ὅταν δὲ ὡς ποιμὴν, προτρέπων ὑμᾶς εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀποτρέπω ἀπὸ ταύτης ἢ ἐκείνης ὑμῶν τῆς ἀμαρτίας, μὴ δυσανασχετῇτε ἐπὶ τούτῳ («Εἰ γὰρ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστὶν ὁ εὐ-

φραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ' ἐμοῦ; » Β'. Κορινθ. β'. 2), ἀλλ' ἔχετε πεποιθήσιν ὅτι τοῦτο πράττων οὐδὲν ἄλλο ἐπιθυμῶ ἢ νὰ διακονήσω ὑμῖν πρὸς τὸ ἀληθὲς ὑμῶν συμφέρον ἀποβλέπων. Προσέρχεσθε πρὸς με ὡς τέκνα ἐν Κυρίῳ πρὸς πνευματικὸν πατέρα, ὅσάκις ἔχετε χρεῖαν τῶν συμβουλῶν καὶ τῆς πνευματικῆς ἀρωγῆς μου, βεβαίαν ἔχοντες τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ τύχητε τούτων. Μένετε πιστοὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ἡμῶν μητέρα τὴν ὀρθόδοξον καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ἣ ἀναγεννώμεθα πνευματικῶς, ἀγιαζόμεθα διὰ τῶν ἱερῶν μυστηρίων καὶ τρεφόμεθα διὰ πνευματικῆς βρώσεως. Ἡ Ἐκκλησία, κηρύττουσα τὸ Εὐαγγέλιον, ὅπερ εἶναι « δύναμις Θεοῦ εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι » (Ῥωμ. α'. 16), οὐ μόνον τὴν ἱεράν τῶν πατέρων θρησκείαν, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστόν, διεφύλαξεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐθνισμὸν καὶ τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, ἣν καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἐξέλεξάτο ὡς ὄργανον πρὸς διάδοσιν καὶ συγγραφὴν τοῦ εὐαγγελίου αὐτοῦ. Οὐ μόνον δὲ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ τὴν πατρίδα καθ' ὅλου ἔχει πᾶς ἀληθὴς χριστιανὸς καθήκοντα ἱερὰ καὶ ἀπαραίτητα νὰ ἐπιτελέσῃ· διότι μόνον ἐν τῇ μετὰ πίστεως καὶ προθυμίας ἐκτελέσει τούτων ὑφ' ἑνὸς ἐκάστου τῶν πολιτῶν ἡ ἀληθὴς τῆς πατρίδος ἐλευθερία καὶ ἡ ἐνὸς ἐκάστου εὐημερία ἔγκειται. Ὅθεν ὀφείλετε μετὰ προθυμίας νὰ ὑπακούητε εἰς τοὺς ἄρχοντας τῆς πολιτείας, καλῶς γιγνώσκοντες ὅτι διὰ μὲν τῆς ὑπακοῆς εἰς τούτους κρατύνεται ἡ εὐνομία, ἡ δὲ ἀπειθεία ἀνατρέπει τοὺς δροὺς τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐλευθέρου βίου.

Ταῦτα ὀφείλοντες ὑμεῖς τε καὶ ἐγὼ νὰ παρέχωμεν ἀλλήλοις, ἀγωνισώμεθα ἀπὸ τοῦ νῦν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ τὸν κοινὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἐν ἡμῖν καὶ περὶ ἡμᾶς ἁμαρτίας ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τοῦ ἐπιγείου τούτου βίου. Ἀγωνισώμεθα τὸν καλὸν τοῦτον ἀγῶνα, ὅπως ἀξιωθῶμεν τοῦ τῆς δικαιοσύνης στεφάνου, ὃν ἀποδώσει ἡμῖν ὁ Κύριος κατὰ τοὺς πρὸς τὸν Τιμόθεον τοῦ θεοῦ Παύλου λόγους· « Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι, τὸν

δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. Λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτῆς. Οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ» (Β'. Τιμοθ. δ'. 7—8).

Πρὸς τὸν κοινὸν δὲ τοῦτον πνευματικὸν ἀγῶνα πιστεύω καὶ ἐλπίζω ὅτι θέλω ἔχει προθύμους ἀρωγούς καὶ συναντιλήπτορας πάντας τοὺς τελειοτέρας διανοητικῆς μορφώσεως τυγχόντας καὶ δὴ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως ταύτης καὶ τούτων τῶν δήμων, ἅμα δὲ καὶ τοὺς Καθηγητὰς καὶ διδασκάλους, οἵτινες εἶναι πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐν πάσῃ πολιτείᾳ οἱ κυριώτατοι παράγοντες, δι' ὧν ἀποτελεῖται καὶ προάγεται ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ μόρφωσις τῆς νεότητος καὶ καθόλου ἡ τοῦ ἔθνους δόξα καὶ λαμπρότης· διότι ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ κύκλῳ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ μετ' ἀγάπης ζώσης καὶ φωτεινῆς διανοίας εὐδρόκως ἐνεργῶν οὐκ ὀλίγον συμβάλλεται ἔνθεν μὲν εἰς τὴν κανονικὴν καὶ ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τοῦ ὅλου πολιτικοῦ ἡμῶν κατασκευάσματος καὶ τὴν ἐμπέδωσιν τῆς τάξεως, ἔνθεν δὲ εἰς τῶν σχολείων τὴν ἀνόρθωσιν καὶ τὴν προκοπὴν. Ἡ νέα γενεὰ εἶναι, δύνатаί τις νὰ εἴπῃ, πιστὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δημιούργημα τῆς πολιτείας καὶ τῶν σχολείων. Πάντες ἄρα οἱ τῆς νεότητος παιδεύται καὶ οἱ μικρὸν ἢ μέγα ἀξίωμα περιβεβλημένοι κοινῇ μετ' ἐμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Ἐκκλησίας λειτουργῶν ἐν τῷ κατὰ Χριστὸν πνεύματι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσεβείας συνεργαζόμενοι καθωραϊζομεν μὲν τὴν Ἐκκλησίαν, καθαγιαζόμεν δὲ τὸν οἶκον, ἔνδοξον δὲ καὶ ἀντάξιον πρὸς τὸ παρελθόν καὶ τὰς εὐχὰς καὶ προσδοκίας ἡμῶν παρασκευάζομεν τῆς φίλης πατρίδος ἡμῶν τὸ μέλλον.

Τοῦ κοινοῦ δὲ τούτου ἀγῶνος συμμετέχοντες καὶ ὑμεῖς, ὡς τίμιον πρεσβυτέριον καὶ ἡ ἐν Χριστῷ διακονία, ὀφείτετε νὰ καθοδηγῆτε προσηκόντως τοὺς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ὑμῶν διευθύνουσιν πιστοὺς εἰς τὸν κατὰ τῆς ἀμαρτίας ἀγῶνα. Γίγνεσθέ μοι ὀφθαλμοὶ καὶ χεῖρες καὶ ὦτα καὶ βακτηρία ἐν τῷ ποιμαν-

τικῷ ἔργῳ, ὅπερ σήμερον ἀναλαμβάνω ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ ταύτῃ. Γίγνεσθέ μοι ὡς ὁ Ἀαρὼν τῷ Μωϋσῇ, ὑποβαστάζοντες ὡς ἐκεῖνος τούτου, τὰς κεκμηκυίας χειράς μου. Παράσχετέ μοι ἑαυτοὺς προθύμους ἐν τῇ πνευματικῇ ταύτῃ οἰκονομίᾳ, « Ἐκαστος καθ' ὃ ἔλαβε χάρισμα, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος τοῦ Θεοῦ » (Α'. Πέτρ. δ'. 10), « ὡς ὑπηρεταὶ Χριστοῦ καὶ οἰκονόμοι μυστηρίων Θεοῦ » (Α'. Κορινθ. δ'. 1). Γίγνεσθε τοῖς χριστιανοῖς τύπος πάσης ἀρετῆς καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐκείνης, ἣν συνίστησι πρὸς τὰ πνευματικὰ αὐτοῦ τέκνα, πρὸς τοὺς προγόνους ἡμῶν Κορινθίους, ὁ θεὸς Παῦλος λέγων· « Ἐάν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἤχων ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον· καὶ ἂν ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν καὶ ἂν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὅρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω οὐδὲν εἰμι· καὶ ἂν ψωμίζω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου καὶ ἂν παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει· ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. » (Α'. Κορινθ. ιγ'. 1 — 7). Μὴ ἀμνημονεῖτε τῶν πρὸς τὸν Τιμόθεον λόγων τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καθ' οὓς « οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ » (Β'. Τιμοθ. β'. 4). Μὴ ἀμνημονεῖτε ὅτι ὁ κληρικὸς ἐκεῖνος, ὅστις ἀπὸ ἀγγέλου εἰρήνης μεταβάλλει ἑαυτὸν εἰς ἄγγελον σκότους, ἀνάπτων τὴν δάδα τῆς διχονοίας καὶ ἔριδος ἐν τοῖς χριστιανοῖς ὑπὲρ τούτου ἢ ὑπὲρ ἐκείνου τοῦ πολιτικοῦ ἄρχοντος, ἀπαρέσκει τῷ στρατολογήσαντι αὐτὸν Θεῷ, πρὸς ὃν θέλει ἀποδώσει ποτὲ λόγον καὶ θέλει κατακριθῇ δικαίως ὡς ὁ δούλος ἐκεῖνος τοῦ Εὐαγγελίου ὁ γνοὺς καὶ ποιήσας ἄξια ποι-

νων. Οὐ μόνον δὲ ὁ τοιοῦτος κληρικὸς θέλει δώσει λόγον τῶν πράξεων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ γὰρ μεγίστην ὑπέχω εὐθύνην ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῇ σκανδαλώδει ταύτῃ διαγωγῇ τοῦ ὑπὸ τὴν ἐμὴν ποιμαντορίαν πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἢ μοναχοῦ, ἐὰν μὴ ἐλέγξω καὶ καυτηριάσω τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ, ἐὰν μὴ ἐπαναγάγω αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης εἰς τὴν ὁδὸν τὴν εὐθεῖαν καὶ ἀληθινήν.

Σπουδάσωμεν δὲ πάντες, ὧ τίμιον πρεσβυτέριον καὶ ἡ ἐν Χριστῷ διακονία, σπουδάσωμεν πάντες ἵνα γενώμεθα ἐνώπιον τοῦ ποιμνίου, ἐνώπιον τῆς ἡμετέρας συνειδήσεως, ἐνώπιον τοῦ οὐρανίου πατρὸς ἡμῶν ὡς μία ψυχὴ, ὡς μία καρδία. Ποιήσωμεν πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὅπως ἀξιωθῶμεν μετὰ καθαρᾶς συνειδήσεως καὶ προσώπου τηλαυγοῦς νὰ προσέλθωμεν ποτε ἐνώπιον τοῦ οὐρανίου πατρὸς καὶ εἴπωμεν πρὸς αὐτὸν μετὰ παρρησίας· « Πάτερ ἅγιε, ἰδοὺ ἡμεῖς καὶ τὰ παιδιά, ἃ δέδωκας ἡμῖν. Πάτερ δίκαιε, ἰδοὺ πάντες, οὓς δέδωκας ἡμῖν· ἰδοὺ ἐξ αὐτῶν οὐκ ἀπώλετο οὐδὲ εἷς. Εἰς τοῦτο πιστεύων, εἰς τοῦτο ἐλπίζων, ὑψῶ χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς τὸν Ὑψιστον ὑπὲρ ἀπάντων τῶν πνευματικῶν τέκνων, ἅπερ ἐκκληρώθην παρὰ Κυρίου καὶ εὐλογῶν ὑμᾶς τὴν πρώτην πατρικὴν εὐλογίαν, ἐκφωνῶ τό :

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

